

Zorgvuldig onderzoek

P.A. Charbon & R.H. Broekhuijsen, datum 15-02-2022

Datum

15-02-2022

Auteur

P.A. Charbon & R.H. Broekhuijsen^[1]

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

JCDI

JCDI:ADS635278:1

Vakgebied(en)

Arbeidsrecht / Algemeen

Arbeidsrecht / Arbeidsomstandigheden en beroepsschade

Wetgeving

Art. 3 lid 2 Arbowet 1998; art. 10a Advocatenwet; art. 7:658c BW.

#MeToo heeft geleid tot een enorme toename van interne onderzoeken naar wat er precies is gebeurd. Maar ook diverse andere ongewenste situaties – verdenking van fraude of belangenverstrengeling, list en/of bedrog en wetsovertredingen bijvoorbeeld – zijn vaak aanleiding voor onderzoek. Die onderzoeken kunnen worden gedaan door interne/externe (klachten)commissies, door advocaten, accountants, recherchebureaus, commissies van wijzen en in feite door wie dan ook. Maar niet iedereen kan dat. Onderzoeken is een vak. Regelmatig wordt er ‘een beetje op los onderzocht’ met alle gevolgen en tranen van dien. Wat zijn de regelen der kunst? Waaraan moet een zorgvuldig onderzoek voldoen?

1. Recente gebeurtenissen

De Volkskrant

Onderzoeken te over en er zijn genoeg voorbeelden van hoe het fout kan gaan. De meest recente op arbeidsrechtelijk terrein betreft de zaak van de Volkskrant tegen een redacteur, in dienst sinds 2004.^[2] De redacteur zou ‘vrouwen in verlegenheid hebben gebracht en misbruik hebben gemaakt van zijn machtige positie als recensent.’ Er is veel te zeggen over die zaak maar in het kader van het onderwerp van dit artikel is het volgende van belang. Het hof vond dat de Volkskrant het vertrouwen in de redacteur niet had mogen opzeggen zonder dat een extern, onafhankelijk onderzoek had plaatsgevonden. Het interne onderzoek, verricht door een adjunct-hoofdredacteur zoals dat op dat moment op tafel lag, bood voor de conclusie onvoldoende grond. Dit onderzoek was namelijk niet tot stand gekomen naar aanleiding van concrete klachten, maar droeg eerder het karakter van een ‘fishing expedition’. Het interne onderzoek was niet via een bepaalde vooraf vastgestelde onderzoeksmethode verricht. Bovendien had de redacteur het interne onderzoeksverslag niet ter inzage gekregen en had de vervolgens door de Volkskrant aan Hoffmann bedrijfsrecherche gegeven opdracht slechts als doel het valideren van het uitgevoerde interne onderzoek. Hoffmann had de redacteur niet gehoord en had de eerder gegeven reactie van de redacteur ook niet geverifieerd. Deze manier van doen kwam de Volkskrant duur te staan: de redacteur werd een (toren)hoge vergoeding toegekend.

DSS/Sanderink

In deze zaak werd door de Amsterdamse voorzieningenrechter Dutch Solar Systems, een vennootschap van de heer G. Sanderink die overhooplage met zijn ex-vriendin, verboden om zakelijke e-mailaccounts en privédocumenten van de ex-vriendin in te zien. Het verbod stond volgens de voorzieningenrechter echter ‘niet in de weg aan een fraudeonderzoek door een onafhankelijk bureau’.^[3] Dat onderzoek werd in opdracht van DSS/Sanderink verricht door mr. A. Verbruggen van Lumen Lawyers aan wie toegang tot de informatie werd verleend. Door het Hof Arnhem^[4] werd het onderzoek van Lumen Lawyers niet als onafhankelijk aangemerkt. Verbruggen trad op als strafrechtadvocaat van Sanderink en deelde zijn onderzoeksbevindingen tussentijds met de civiele advocaten van Sanderink. Volgens het hof kon hij om die reden niet als onafhankelijk onderzoeker worden geaccepteerd en had hij dus ten onrechte inzage in de e-mailaccounts en privédocumenten van de ex-vriendin gekregen. Onlangs zijn in de media berichten gepubliceerd dat door de ex-vriendin tuchtklachten tegen Verbruggen zijn ingediend, omdat hij naar buiten toe en ten opzichte van de rechter zou hebben doen

voorkomen alsof hij onafhankelijk onderzoek verrichtte, terwijl uit stukken zou blijken dat hij geenszins onafhankelijk opereerde en juist nauw samenwerkte met de civiele advocaten van Sanderink/DSS. De tuchtrechter heeft over deze casus op het moment van het schrijven van dit artikel nog geen oordeel over het handelen van Verbruggen geveld.

Openbaar ministerie

Ook de uitspraak van de Rechtbank Den Haag van begin dit jaar moet worden genoemd. Het betrof een civiele procedure tussen een (oud-)hoofdofficier van justitie en een door het openbaar ministerie ingeschakelde – zelf ingestelde – onderzoekscommissie onder leiding van de voormalig procureur-generaal bij de Hoge Raad, mr. J.W. Fokkens.^[5] Over deze zaak valt eveneens veel meer te zeggen, maar voor hier het volgende. Naar aanleiding van mediaberichten had het College van procureurs-generaal van het openbaar ministerie (OM) de commissie opdracht gegeven om een feitenonderzoek te verrichten. Deze commissie werd opgedragen te onderzoeken of er aanwijzingen waren dat de hoofdofficier, toen hij procureur-generaal was, een relatie had met de toenmalige hoofdofficier van Justitie van het Functioneel Parket – welke relatie hij had moeten melden – en hoe het College daarmee was omgegaan. Ook moest worden onderzocht hoe de aanbesteding van een softwaresysteem aan het bedrijf van de zwager van de hoofdofficier was verlopen. Het rapport van de commissie werd in opdracht van het OM gepubliceerd. Nadat de commissie het rapport had uitgebracht, is de hoofdofficier ontslagen. De rechtbank vond dat de commissie onzorgvuldig tegenover de hoofdofficier heeft gehandeld. De commissie had in haar onderzoek het recht op hoor en wederhoor geschonden. Vanwege de schending van hoor en wederhoor kon het onderzoek de daarin opgenomen bevindingen en conclusies niet dragen. Bovendien werkte de commissie op basis van een *'onaf en eenzijdig onderzoeksprotocol'* en is de handelwijze van de (leden van de) commissie om die reden onrechtmatig tegen de hoofdofficier. Het verwijt dat werd gemaakt over de aanbesteding bleek volgens de rechtbank *'uit niets'* en de suggestie dat de hoofdofficier bij de aanbesteding betrokken zou zijn geweest was het gevolg van onjuiste interpretatie van e-mails. De slotsom van de rechtbank was dat de commissie onvoldoende rekening heeft gehouden met de belangen van de hoofdofficier en dat de leden van de commissie (persoonlijk dus!) onrechtmatig hebben gehandeld jegens de hoofdofficier en aansprakelijk zijn voor de daardoor aan de hoofdofficier toegebrachte schade.

Geen waarde in rechte

Duidelijk is dat onderzoeksresultaten – in rechte – geen waarde hebben wanneer de basisregels van behoorlijk, zorgvuldig en geprotocolleerd onderzoek zijn geschonden. Maar wat is behoorlijk onderzoek, wat zijn die basisregels?

2. Basisregels

Het klinkt zo eenvoudig: 'We gaan het laten onderzoeken.' En het komt ook zorgvuldig over: 'Kijk, wij nemen het serieus want we laten anderen er – vaak met de toevoeging 'onafhankelijk' – naar kijken en dan weten we precies hoe het zit.' Maar er komt veel bij kijken als het zorgvuldig moet worden gedaan; het is beslist niet eenvoudig. Onderzoeken is een vak.

Waarom?

De eerste vragen zijn – vanzelfsprekend – steeds: Waarom is het onderzoek nodig? Wat wil de opdrachtgever ermee bereiken, wat is het doel? Is dat een gerechtvaardigd doel? Is het nodig, is het verstandig en, zeker ook, kan het ook anders, kan het minder ingrijpend? Meestal lijkt het doel gerechtvaardigd. Maar dat is niet altijd zo. In de *Buma/Stemra*-zaak is gebleken dat het doel was – kort gezegd – om twee mensen weg te krijgen, en niet om te laten uitzoeken hoe bepaalde dingen waren gelopen. Het rapport hierover van de Onderzoekscommissie Nader Onderzoek Buma/Stemra d.d. augustus 2018 is te lezen op www.bumastemra.nl. De onderzoekscommissie werd – heel kort gezegd – verzocht nader onderzoek te doen naar hetgeen BDO en NautaDutilh eerder hadden onderzocht.^[6]

Plan van aanpak

Als de waarom-vragen ertoe leiden dat een onderzoek moet worden gedaan, dient de start te worden gemaakt met een plan van aanpak, dat door de opdrachtgever moet worden getekend. Daarin wordt – in ieder geval – beschreven:

- de vraagstelling en de omvang van de opdracht;
- acteert de onderzoeker onafhankelijk;
- wat is het juridisch toetsingskader (welke regels zijn voor de vraagstelling relevant);
- hoe wordt het onderzoek opgezet: welke middelen worden ingezet;
- (de wijze van) veiligstellen van gegevens;
- (de wijze van) data-analyse;
- hoe gaat het met de omgang van data en de AVG;
- eventuele inzet deskundigen;
- protocollering van onderzoek en interviews;

- omgang met hoor en wederhoor, wettelijke bepalingen en eventueel toepasselijke voorschriften en regelingen;
- de wijze van rapporteren;
- wie krijgt de beschikking over de rapportage;
- de beperking van het gebruik van de rapportage;
- omgang met geheimhouding en verschoningsrecht;
- heeft de opdrachtgever het recht om de rapportage te publiceren en waarom.

Protocol moet

Er moet een protocol zijn op basis waarvan de onderzoeker werkt en dat bedoeld is voor alle betrokkenen. Is dat er niet of wordt daar zonder verklaarbare reden van afgeweken, dan wordt dat afgestraft. Zonder protocol kan de onderzoeker immers 'alle kanten uit' en dat is voor de opdrachtgever – afhankelijk van wat zijn doel is – soms wel handig, maar beslist niet zorgvuldig jegens de betrokkenen. Het Hof van Discipline zei hierover in 2019:

“Van verweerster mocht worden gevergd dat zij het onderzoek conform de regels uit het protocol zou uitvoeren. Uit het protocol volgt immers dat telkens bij de uitvoering van feitenonderzoeken conform de daarin volgende regels door de advocaat zal worden gehandeld. Het protocol voorziet niet in een mogelijkheid van afwijking daarvan.”^[7]

En de Rechtbank Den Haag in 2021:

“In vervolg op een gebrekkig onderzoeksprotocol, heeft de Commissie allereerst gaandeweg en ad hoc beslissingen genomen over wat [eiser] wel en wat hij niet ter inzage kreeg. (...) zij heeft ten slotte niet voldoende transparant gemaakt hoe zij ten behoeve van de inzage op relevantie selecteerde en wat de effecten van haar beslissingen zijn geweest op de feitelijke mogelijkheden van [eiser] om bevindingen waarop de Commissie haar conclusies baseerde te weerspreken. (...) De Commissie heeft hiermee in strijd met haar zorgplicht jegens [eiser] gehandeld.”^[8]

In een protocol wordt de gang van zaken in het onderzoek nauwkeurig uitgelegd en met name de omgang met rechten van betrokkenen en – heel belangrijk – hoor én wederhoor. Ook moet erin staan waarvoor het onderzoek zal worden gebruikt en waarvoor niet. Wordt van het protocol afgeweken, dan moet dat worden gemeld en worden gemotiveerd.

De uitnodiging om mee te doen

De uitnodiging aan de geïnterviewden is niet zomaar een briefje. De uitnodiging vermeldt de reden van het interview, in wiens opdracht het onderzoek plaatsvindt en waarom, de mogelijkheid om een advocaat/adviseur mee te nemen, een beschrijving van de gang van zaken tijdens het interview, het opnemen van het interview en de wijze van uitwerken, het recht om veranderingen aan te brengen in het interviewverslag (waarbij steeds duidelijk blijft wat eerst is gezegd) en informatie over het gebruik van het interviewverslag.

De rapportage

De rapportage zelf dient een complete en nauwkeurige weergave te zijn van het onderzoek. Het moet gaan om feiten, en dus niet om meningen van de onderzoeker. De feiten moeten worden getoetst aan het normenkader alvorens conclusies kunnen worden getrokken. Beschreven moet worden hoe hoor en wederhoor heeft plaatsgevonden. Hier gaat het overigens vaak fout. Hoor en wederhoor worden altijd in één adem genoemd, maar het is beslist niet één actie; het zijn meerdere activiteiten. Zeker wanneer het om een persoonsgericht onderzoek gaat moet hoor plaatsvinden op alle informatie die is verzameld tegen die persoon. De onderzochte moet dus de gelegenheid krijgen om zijn visie op de feiten (waaronder verslagen van interviews) te geven en die visie zal ook op duidelijk kenbare wijze in de rapportage moeten worden verwerkt. Vervolgens zal wederhoor op het concept van de rapportage moeten plaatsvinden. Zou het concept na wederhoor nog op essentiële punten worden aangepast, dan is op die wijzigingen mogelijk nogmaals wederhoor noodzakelijk.

3. Onafhankelijk onderzoek

Wat buiten kijf staat is dat het onderzoek, wil het van waarde zijn, deskundig, professioneel en onafhankelijk moet gebeuren. Kuiper schreef eerder in dit blad over onderzoeken bij klachten over seksuele intimidatie en besteedt in haar artikel ook aandacht aan het belang van (en het gebrek aan) onafhankelijkheid en professionaliteit.^[9] De vraag is wat onafhankelijk betekent. Wij zien het zo. Onafhankelijk onderzoek betekent dat de opdrachtgever de feiten volledig en objectief zal weergeven en de opdrachtgever noch enige derde aan de onderzoeker opdracht kan geven hoe hij het onderzoek zal uitvoeren en op welke wijze hij over de resultaten van zijn onderzoek zal rapporteren. Het betekent ook dat het onderzoek geprotocolleerd, volgens de regels der kunst zal worden uitgevoerd. Zo'n onderzoek kan alleen gedaan worden door een partij waarmee met de opdrachtgever geen andere relatie bestaat. Er wordt gerapporteerd wat er is gevonden. En de onderzoeker bemoeit zich na afronding van de rapportage niet met het vervolg van de zaak.

^[10]

Inmiddels loopt al enige tijd de discussie of advocaten wel onafhankelijk en objectief onderzoek kunnen verrichten.^[10] Dat zou in strijd zijn met de kernwaarde partijdigheid. Naar onze mening berust die discussie op een denkfout. De kernwaarde partijdigheid sluit op zich het verrichten van objectief en onafhankelijk onderzoek niet uit, ervan uitgaande dat het blootleggen van de waarheid in het belang is van de opdrachtgever en daartoe specifieke opdracht is verkregen. Vanzelfsprekend kan het niet zo zijn dat het een advocaat vanwege zijn partijdigheid zou zijn toegestaan om naar buiten toe te pretenderen dat hij objectief en onafhankelijk onderzoek heeft verricht, terwijl hij naar believen alleen maar die feiten heeft beschreven die hij in het belang acht van zijn cliënt en de rest heeft weggelaten of de feiten heeft verdraaid of onjuist weergegeven. Dat noemde Kaaks beeldend 'de poetsdoek'.^[11] Het is evident dat dit (ook) een advocaat niet is toegestaan. Dergelijk gedrag is immers strijdig met de kernwaarde integriteit,^[12] en daarmee wordt ook niet het *gerechtvaardigd belang* van de cliënt gediend. Het idee dat een cliënt belang zou kunnen hebben bij partijdig onderzoek waarbij de waarheid geweld wordt aangedaan is een onjuiste gedachte. We mogen ervan uitgaan dat de meeste cliënten/opdrachtgevers ook willen dat de waarheid boven tafel komt. Uit de recente geschiedenis en de voorbeelden in dit artikel blijken de gevolgen van het pretenderen van onafhankelijk onderzoek, terwijl in de rapportage de waarheid geweld wordt aangedaan of anderszins onzorgvuldig wordt onderzocht; *'it all ends in tears ...'*

Overigens is het de vraag of anderen (onderzoeksbureaus, commissies van wijzen) wel 'per definitie' onafhankelijk en zorgvuldig (kunnen) opereren. Zij zijn niet altijd gereguleerd, niet onderworpen aan tuchtrechtspraak en ook niet vanzelf naar hun aard deskundig. Bovendien zal het spreekwoord 'wiens brood men eet, diens woord men spreekt' ook voor dit soort partijen opgeld kunnen doen. Accountants zijn wel sterk gereguleerd, maar zijn, zo blijkt wel, inmiddels van het andere uiterste. Accountants worden als vertegenwoordigers van het algemeen belang^[13] gezien en zijn gehouden om eventuele misstanden onmiddellijk aan de autoriteiten door te geven. Dat betekent dat de accountant bij eventuele misstanden een 'klikplicht' heeft. Een accountant kan zich dus al snel ontwikkelen tot een paard van Troje. Daar moet je je als opdrachtgever én als degene die de gevolgen van de uitkomsten van het onderzoek moet dragen, bewust van zijn.

Dit onderwerp heeft inmiddels ook aandacht gekregen van de Nederlandse orde van advocaten. Dit staat daar momenteel op de website:

"De advocaat is bij de uitvoering van interne feitenonderzoeken gebonden aan de kernwaarden en zal zich moeten houden aan de beroepsregels. Bij interne feitenonderzoeken kunnen enkele risico's worden onderkend, die kunnen leiden tot laakbaar handelen. De advocaat dient er onder andere alert op te zijn:

- Geen misverstand te laten bestaan over zijn hoedanigheid en zijn rol als partijdige belangenbehartiger (zie ook gedragsregel 9) en mede daardoor duidelijk te maken wie de opdrachtgever/cliënt is en wat het doel/reikwijdte is van het onderzoek (zie bijvoorbeeld HvD 7 december 2020, nr. 200117, ECLI:NL:TAHVD:2020:252);
- Eventuele toepasselijke protocollen na te leven en voldoende hoor- en wederhoor toe te passen, mede om te voorkomen dat de belangen van de wederpartij of derden nodeloos en op ontoelaatbare wijze worden geschaad (zie bijvoorbeeld RvD Amsterdam 18 december 2017, nr. 17-777/A/A/D, ECLI:NL:TADRAMS:2017:276 en HvD 4 november 2019, nr. 190125, ECLI: NL:TAHVD:2019:181);
- Dat er geen (schijn van) belangenverstrengeling optreedt, bijvoorbeeld als de advocaat nauwe banden heeft (gehad) met voor het onderzoek relevante personen en onvoldoende afstand houdt (zie bijvoorbeeld Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, 3 november 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:8890), als eerder door de advocaat of diens kantoorgenoten is opgetreden in een kwestie die onderdeel kan worden of is van het onderzoek, en als na het onderzoek naar aanleiding hiervan wordt opgetreden door hetzelfde kantoor (zie ook gedragsregel 15);
- Dat het rapport van het interne feitenonderzoek (onbedoeld) in de openbaarheid kan komen (zie bijvoorbeeld RvD Amsterdam 18 december 2017, nr. 17-777/A/A/D, ECLI:NL:TADRAMS:2017:276) of dat de resultaten van het interne feitenonderzoek niet direct aan een derde worden uitgebracht, in plaats van (uitsluitend) aan de client (zie ook gedragsregel 3);
- Dat de goede beroepsuitoefening niet wordt geschaad door een voorafgaande afspraak dat de resultaten van het interne feitenonderzoek naar buiten worden gebracht (zie ook Gerechtshof Amsterdam, 20 april 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:1091 en gedragsregel 3, derde lid). De advocaat heeft een wettelijke geheimhoudingsplicht (art. 10a Advocatenwet, eerste lid onderdeel e, en gedragsregel 3) en dient steeds een eigen afweging te maken over de toepasselijkheid daarvan, zelfs wanneer de cliënt haar of hem uit deze geheimhoudingsplicht zou ontslaan. De maatschappij moet erop kunnen vertrouwen dat advocaten hun beroepsgeheim serieus nemen. Een algemene afspraak vooraf om het beroepsgeheim prijs te geven is met dit uitgangspunt lastig te verenigen.
- Dat zijn onafhankelijkheid niet in de knel komt doordat een derde (bijvoorbeeld opsporing of toezichthouder) zeggenschap heeft bij of invloed uitoefent op de wijze waarop de advocaat het interne feitenonderzoek uitvoert."

4. Waarom is zorgvuldig onderzoek belangrijk?

De vraag lijkt een open deur. Maar de praktijk blijkt vaak weerbarstig.

Het enkel publiceren dat er onderzoek wordt verricht, kan al beschadigend zijn. De uitkomsten van een onderzoek zullen per definitie gevolgen hebben voor de onderzochte(n). Zelden komt uit een onderzoek 'er is niets aan de hand'. De uitkomsten kunnen vergaande en beschadigende gevolgen hebben. Niet voor niets heeft de Hoge Raad in 2019 een zorgplicht jegens de onderzochte derde aangenomen.^[14] De Hoge Raad overwoog:

“Het moet voor Ernst & Young duidelijk zijn geweest dat haar onderzoek nadelige gevolgen voor [x] zou kunnen hebben. Dit brengt mee dat Ernst & Young bij het uitvoeren van haar werkzaamheden jegens [x] de in het maatschappelijk verkeer vereiste zorgvuldigheid in acht diende te nemen.”

Ook in de aan het begin van dit artikel beschreven zaak van het openbaar ministerie werd de zorgplicht van de onderzoekers jegens de onderzochte met zoveel woorden aangenomen.

Dit geldt ook voor advocaten die onderzoek doen; het is niet zo, omdat zij partijdig zijn, dat zij geen zorgplicht zouden hebben jegens de onderzochte(n). Die hebben ze wel. Indien een advocaat publiekelijk pretendeert onafhankelijk onderzoek te doen of te hebben verricht terwijl dat niet het geval is, leidt dat, indien de onderzochte schade lijdt als gevolg van schending van de zorgplicht, tot persoonlijke aansprakelijkheid van de advocaat.

De gevolgen van schending van de zorgplicht door onzorgvuldig onderzoek kunnen, als gezegd, desastreus zijn. Kijk bijvoorbeeld naar de gevolgen voor betrokkenen in de zaak van Buma/Stemra.^[15] De onderzoekers (advocaten én accountants) concludeerden, op basis van een gebrekkig onderzoek, tot een groot aantal door betrokkenen gepleegde ernstige onregelmatigheden en mogelijke strafrechtelijke verwijtbaarheid. De onderzoekers volgden daarbij instructies van de CEO die belang had bij de uitkomsten en overigens later zelf het veld moest ruimen. Een onderzoekscommissie die vervolgens werd aangesteld door de toezichthouder (College van Toezicht Auteursrechten) heeft nader onderzoek ingesteld. Uitkomst:

“De commissie is er niet van overtuigd geraakt dat een forensisch persoonsgericht onderzoek noodzakelijk was voor het brengen van klaarheid in deze kwesties.”

De commissie concludeerde dat geen sprake is geweest van onregelmatigheden. Betrokkenen zijn – maar pas een paar jaar later – uiteindelijk van alle blaam gezuiverd.

Voetnoten

[1]

Mr. P.A. (Petra) Charbon is advocaat te Amsterdam en redacteur van dit blad. Mr. R.H. (Robert Hein) Broekhuijsen is advocaat en advocaat-onderzoeker te Amsterdam.

[2]

Hof Amsterdam 19 oktober 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:3089.

[3]

Rb. Amsterdam 24 september 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:7000.

[4]

Hof Arnhem 3 november 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:8890.

[5]

Rb. Den Haag 3 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:759. Mr. R.H. Broekhuijsen, coauteur van dit artikel, was betrokken bij deze zaak.

[6]

Beide auteurs van dit artikel waren namens de onderzochten bij deze zaak betrokken.

[7]

Hof van Discipline 4 november 2019, ECLI:NL:TAHVD:2019:181.

[8]

Rb. Den Haag 3 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:759. Mr. R.H. Broekhuijsen, coauteur van dit artikel, was betrokken bij deze zaak.

[9]

A. Kuiper, 'Aanpak van klachten over seksuele intimidatie op het werk: 25 jaar na verplichting in de Arbowet', *ArbeidsRecht* 2019/1.

[10]

Zie ook eerder in dit blad: D.J.B. de Wolff, 'Intern (fraude)onderzoek door advocaten – werknemers in de knel', *ArbeidsRecht* 2021/21.

[11]

M. Kaaks, 'Zelfonderzoek', *Advocatenblad* 3 juli 2020.

[12]

Zie art. 10a Advocatenwet.

[13]

Zie art. 2 lid 1 Verordening gedrags- en beroepsregels accountants en de Nadere voorschriften handelwijze accountant bij niet-naleving wet- en regelgeving door eigen organisatie of cliënt (Nadere voorschriften NOCLAR).

[14]

HR 17 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:744.

[15]

Beide auteurs van dit artikel waren namens de onderzochten bij deze zaak betrokken.